

kvinnotryck

nummer 3-2024

Skrota BNP och
erkänn att ekonomi
inte är en exakt
vetenskap!

EMMA HOLTEN

AGNETA STARK

Halva makten – hela
lönen! Lika aktuellt
nu som då

»Den sista akten i sagan
om könsgap kan inte skrivas
förrän par delar mer«

NOBELPRISTAGAREN CLAUDIA GOLDIN

Jourbesöket

CHOCKHÖJD HYRA - EN KÄFTSMÄLL
FÖR STOCKHOLMS TJEJJOUR

EKONOMISKT VÅLD

TAR SIG OLIKA UTTRYCK, MEN HAR
SAMMA MÅL SOM ALL VÅLDSUTÖVNING:
KONTROLL OCH MAKT

OMSLAG: Agneta Stark

OMSLAGSFOTO:
Frida Ekman

ANSVARIG UTGIVARE:
Camilla Andersson

CHEFREDAKTÖR:
Charlotta Janson Josephsson

SKRIBENTER I DETTA NUMMER:
Camilla Andersson, Charlotta Janson Josephsson, Colette Van Luik

LAYOUT: Marianne Engblom,
Ateljé Idé

REDAKTIONSKOLLEKTIV:
Sofia Börjesson, Charlotta Janson Josephsson, Niquita Karlsson, Tina Olby, Emma Tönnes och Amanda Wickberg

TRYCKERI: Botkyrka
Offset & Digitaltryck AB
Miljömärkt tryck

Kvinnotryck utkommer med
fyra nummer per år.

PRENUMERATION
Roks medlemsjourer: Gratis.
Privatpersoner: 220 kr/år
(Leverans inom Sverige)
Organisationer och företag:
320 kr/år
(Leverans inom Sverige)
För kontakt med redaktionen
samt prenumerationsärenden:
kvinnotryck@roks.se
Telefon: 08-442 99 30

Ojämställdheten bäddar för det ekonomiska våldet

DET EKONOMISKA VÅLDET ÖKAR. Eller blir det bara mer synligt? Det är i så fall ganska naturligt i ett samhälle där nästan allt numera handlar om ekonomi. Vi har lärt oss att begränsning av livsutrymme genom fysiskt våld inte är ok. Men ekonomiska övergrepp funkar ju också alldeles utmärkt för den som söker makt och kontroll över den kvinna han lever med.

ATT FÖRHINDRA TILLGÅNG TILL egna pengar, eller att sätta någon på ruinens brant genom ofrivillig skuldsättning är ett utmärkt sätt att avgränsa en kvinnas livsutrymme. Att vara skuldfri och ha tillgång till resurser är ju en förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv och ha möjlighet att lämna en destruktiv relation.

Därför är det extra bekymmersamt att den nya TikToktrends uppmanar till en livsstil som innebär att kvinnor får be om fickpengar medan de städar huset, lagar maten och tar hand om man och barn. En livsstil som leder till ekonomiskt beroende och innebär just ekonomisk osjälvständighet. En osjälvständighet som straffar sig om och när han får för sig att byta ut en eller kanske tillgripa våld. Det gör det svårt att lämna, och om man blir utkastad så saknar man resurser för en nystart och har svårare att skaffa ett jobb. För att inte tala om den uteblivna pensionen och sjukförsäkringen. Ja, listan kan göras lång, när det gäller fördelarna för kvinnor att vara ekonomiskt självständiga.

ATT BLI LIKA SJÄLVSTÄNDIG som män i kronor och ören lär vi dock få vänta med. Den ekonomiska jämställdheten lyser nämligen fortfarande med sin frånvaro i det jämställda landet Sverige. Kvinnor tjänar bara 79 procent av vad männen tjänar, 81 500 kronor mindre per år – och då får kvinnorna jobba extra helt gratis hemma också (vilket delvis är själva anledningen till den snedfördelade inkomsten).

HUR KUNDE DET BLI så skevt, undrar man.

Jo, för att det som kvinnor gör inte värderas lika högt som det som män gör förstås. Den omsorg som krävs för att all produktion ska komma till stånd, räknas inte alls lika högt som själva produktionen. Omsorg är i vår ekonomistiska värld inte alls lika viktigt som att producera prylar. För hur var det nu nationalekonomins fader Adam Smith sa? Att det var slaktaren, bagaren och bryggaren som ställde middagen på vårt bord, eftersom de drevs av ekonomiskt egenintresse och ville sälja sina varor? För inte hade väl mamma Smith någonting med saken att göra? Hon som köpte, lagade och ställde fram maten på bordet?*

CHARLOTTA JANSON JOSEPHSSON

Chefledare Kvinnotryck FOTO: MELINDA RÖNNBERG

*läs mer om Adam Smiths middag i Katrine Marçals bok som vi rekommenderar i detta nummer.

16

NÄRKONTAKTEN

Det var 1990-tal och en svår tid i Sverige. Ekonomin var i fritt fall, flyktingfientligheten ökade och populistiska Ny Demokrati bildades. Samtidigt minskade andelen kvinnor i Riksdagen och **Agneta Stark** och hennes Stödstrumpor kände att de måste göra något. Men vad hände sen?

Sidorna 16–20

5

EKONOMISK OJÄMSTÄLLDHET ÄR GROGRUND FÖR DET EKONOMISKA VÅLDET

Vi har långt kvar till ekonomisk jämställdhet – 81 500 kronor per år och ett fördubblat kvinnligt ägande. Den ekonomiska obalansen mellan kvinnor och män är en utmärkt grogrund för det ekonomiska våldet.

Sidorna 5–13

AVTRYCK

4 Jämställda löner förutsätter jämställdhet i hemmet. Det är förra årets nobelpristagare **Claudia Goldins** slutsats efter att ha studerat kvinnornas intåg på arbetsmarknaden. »Den sista akten i sagan om könsgap kan inte skrivas förrän par delar mer«, konstaterar hon.

5 INZOOMAT

Ekonomisk kontroll, inkomstsabotage och ekonomisk exploatering. Ekonomiskt våld kan ta sig olika uttryck, men målet är detsamma som i all annan våldsutövning: kontroll och makt.

4 NÄRKONTAKT

Det krävs riktade lönesatsningar till kvinnodominerade yrken och samma rätt till heltid och trygga anställningar som för män. Det menar feministen, företagsekonomen och den för detta stödstrumpan **Agneta Stark**, som också tycker att både medborgare och journalister behöver bli bättre på att ställa politikerna mot väggen.

VERKLIGHETSCHECKEN

24 Ekonomin gör sig ständigt påmind hos Stockholms tjejjour. Deras höjda hyra är en riktig käftsmäll – särskilt som statsbidragen inte heller räknas upp med inflationen. Nu letar de ny lokal med billigare hyra.

FRITIDSLINJEN

26 Relevanta böcker på temat ekonomi och jämställdhet, som **Katrine Marcals** böcker, tipsar vi om i detta nummer. Men det tipsas också om nyheter, till exempel filmen *Blink twice*, som leder tankarna till **Epstein** och *Metoo*, och den omdiskuterade filmen »Det slutar med oss«, boken som nu blivit film. Dessutom: **Sofi Oksanens** bok om Putins krig mot kvinnorna och **Anna-Karin Selbergs** vittnesmål om kulturprofilen.

UTMÄRKT KULTURTANT

28 Det är dags att skrota BNP och erkänna att ekonomi inte är någon exakt vetenskap. Det menar den danska feministen **Emma Holten** som tycker att vi borde bli bättre på att mäta värdet av det som oftast är kvinnornas insats, omsorgen.

ROKSNYTT

Gott och blandat om vad som hänt och vad som komma skall.

28

FOTO: CLAUDIA VEGA

UTMÄRKT KULTURTANT

NOBELPRISTAGAREN:

Mer jämställdhet i hemmet ger mer jämställda löner

Det var länge sedan kvinnorna gjorde inbrott på arbetsmarknaden. I dag utför de allt oftare samma yrken som män, och fler kvinnor än män utbildar sig. Hur kommer det sig då att löneskillnaderna fortfarande består? Nobelpristagaren Claudia Goldin har svaret.

FÖRRA ÅRETS nobelpristagare i ekonomi, Claudia Goldin, var den första kvinna som ensam tilldelats priset. Hon var också först med att få en professorstjänst vid Harvards ekonomiska institution.

»Men då var jag redan den första kvinnan på ekonomiska institutionen vid University of Pennsylvania«, understryker hon i en intervju med SVT.

Priset heter egentligen Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne, och Claudia Goldin fick det för att hon »var först med att ge en helhetsbild av kvinnors inkomster och deltagande på arbetsmarknaden genom århundraden«, som det hette i Kungliga vetenskapsakademiens motivering.

HON HAR GÅTT 200 ÅR TILLBAKA i tiden för att studera hur och varför skillnader i löner och arbetstagande mellan kvinnor och män har förändrats över tid. Hon har visat att tillväxt inte givet

leder till bättre jämställdhet, utan beskriver kvinnors historiska deltagande på arbetsmarknaden som en u-kurva, snarare än en rak linje som följer tillväxten. Kvinnorna försvann från arbetsmarknaden i samband med industrialiseringen i början av 1800-talet när arbetsuppgifterna flyttade ut från hemmet, och kom tillbaka i början av 1900-talet. Antagandet att allt fler kvinnor anställs om bara ekonomin växer, stämmer alltså inte.

Däremot blev kvinnorna fler på arbetsmarknaden i takt med tjänstesektorns utveckling och när p-pillret såg dagens ljus. Plötsligt kunde kvinnorna planera sitt barnafödande och – i likhet med män – söka sig till högre utbildningar. Trots det halkar kvinnorna efter i löneutvecklingen.

DET HANDLAR SÅKLART om att kvinnorna tar ett större ansvar för hem och barn. Claudia Goldin talar om »giriga« jobb som ger mer betalt, men är mindre flexibla. De jobb där man är »on call« för sin arbetsgivare, snarare än för sina barn. Det senare blir kvinnans jobb, som väljer de mer flexibla, och därmed mindre välbetalda, jobben.

Det är fortfarande oklart vad pandemin har betytt i det här sammanhanget. I takt med att även de giriga jobben blir mer flexibla, kanske det sker en förändring även ur ett jämställdhetsperspektiv? Det är för tidigt att säga, enligt Claudia Goldin, som dock i sin nobelföreläsning konstaterar att:

»Den sista milen, det sista kapitlet, den sista akten i sagan om könsgap kan inte skrivas förrän par delar mer, och förrän arbetsvärlden gör det till en mindre kostsam sak att göra.«

FAKTA OM CLAUDIA GOLDIN

Nobelpristagare i ekonomi 2023. Född 1946 i New York. Ekonomhistoriker och arbetsmarknadsekonom, verksam vid Harvard University med inriktning på forskning om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Hennes studier bygger på amerikanska förhållanden, vilket har kritiserats av vissa, bland annat den svenska feministekonomen Agneta Stark (se separat reportage på sidan 16).

FOTO: NANAKA ADACHI

inzoomat

FOTO: SKÅPAT AV CHAT GPT

Det ekonomiska våldet - ETT VÅLD SOM FORMAR RESTEN AV LIVET

TEXTER: CHARLOTTA JANSON JOSEPHSSON

KONTROLLERADE INKÖP, begränsade möjligheter till egna inkomster och ofrivilliga skuldsättningar. Ekonomiskt våld tar sig många olika uttryck, men målet är alltid detsamma - makt och kontroll. Precis som i all annan våldsutövning handlar det om att begränsa någon annans livsutrymme - allt som oftast en mans önskan att begränsa en kvinnas.

DET FYSISKA VÅLDET är uppenbart och påtagligt. Det syns och uppmärksammas och är oacceptabelt för de allra flesta. Annat är det med det ekonomiska

våldet. Det syns inte, utan är tvärtom inskrivet i våra strukturer och etablerat i våra regelverk. Våra lagar och institutioner gör det möjligt för män att utöva ekonomiskt våld mot kvinnor.

ETT VÅLD SOM HAR SIN GRUND i den ekonomiska ojämställdheten och som påverkar en kvinna resten av livet. Här är det inte »bara« ärr och trauman som ska läkas - här är det ett helt liv som är praktiskt omöjligt att leva. För hur tar man sig vidare utan varken arbete, tillgångar eller bostad?

FOTO: PIXABAY

81 500 kronor kvar till ekonomisk jämställdhet

Kvinnor tjänar 79 procent av vad män tjänar. I reda pengar handlar det om 81 500 kronor mindre per år, 6 800 kronor mindre att röra sig med varje månad. Kvinnors genomsnittslön låg förra året på 37 800 kronor, jämfört med männens 42 000. Män tjänar mer – oavsett ålder, utbildning, yrke, sektor och region.

DEN EKONOMISKA OJÄMSTÄLLDHETEN gäller alla kvinnor, visar SCB:s statistik, men allra värst är det för kvinnor över 65 år. De har 30 procent lägre inkomst än män i samma ålder (det är den största skillnaden i hela Norden). Särskilt problematiskt är det också för utrikes födda kvinnor, vars inkomst har ökat allra minst de senaste decennierna.

ORSAKERNA TILL SKILLNADERNA ÄR FLERA:

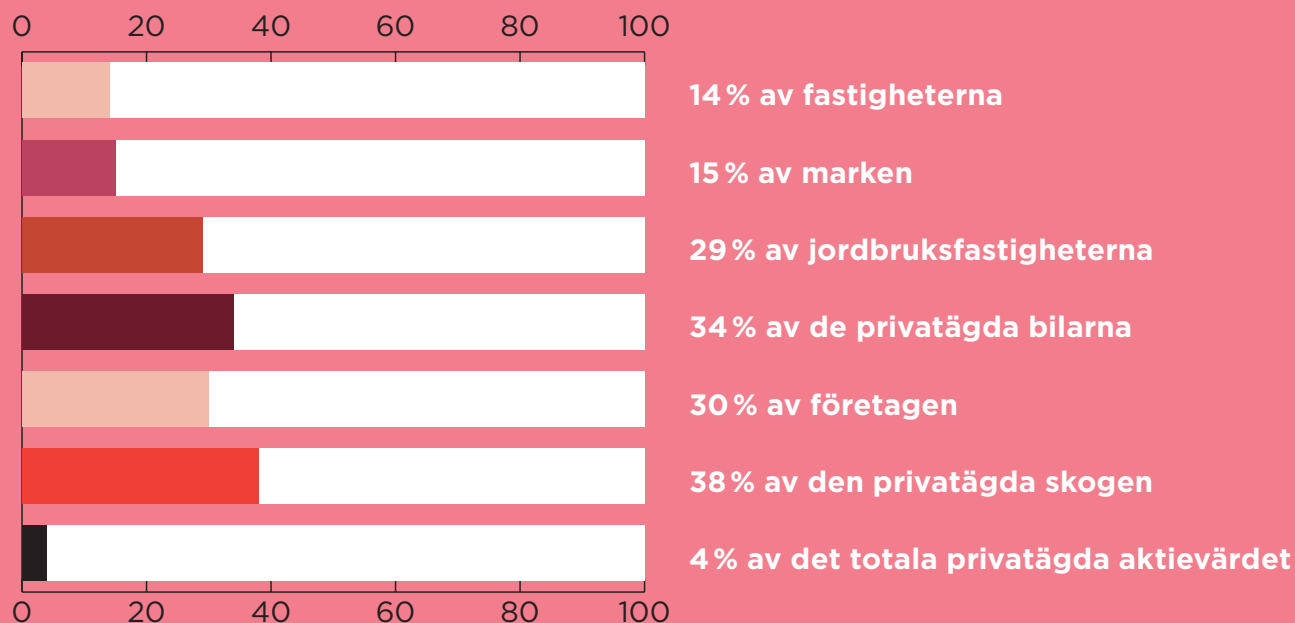
- Könnssegregerad arbetsmarknad med starkt undervärderade kvinnodominerade yrken
- Högre sjukskrivningsgrad bland kvinnor – som har sämre arbetsvillkor och större ansvar för hem och barn
- Ojämnt fördelade kapitalinkomster, de inkomster som ökat mest de senaste åren
- Kvinnor arbetar mer deltid och tar ut mer föräldraledighet än män, samt står i högre utsträckning utanför arbetsmarknaden.

Lösningen är uppenbar: den könsssegregerade arbetsmarknaden måste motverkas, status och löner inom kvinnodominerade yrken höjas och arbetsvillkor och arbetsmiljö inom kvinnodominerade yrken bli bättre.

Dessutom, framhåller Jämställdhetsmyndigheten, behöver vi arbeta aktivt mot sexuella trakasserier och diskriminering i arbetslivet, ha jämställdhetsperspektiv på insatser och reformer samt analysera alla reformer som kan påverka jämställdheten negativt, till exempel skatte- och pensionssystemet.

VI BEHÖVER OCKSÅ göra något åt det ojämnt fördelade ägandet av svenska tillgångar. Att äga kapital och låta det växa har blivit en allt viktigare del av inkomster och därmed också inkomstskillnader. Enligt tankesmedjan Ownershift (se faktaruta sidan 8) äger kvinnor ungefär hälften så mycket som män när det gäller företag, aktier, skog, mark och fastigheter. →→→

I RAPPORTEN »VEM ÄGER SVERIGE« KONSTATERAR TANKESMEDJAN OWNERSHIFT ATT KVINNOR ENDAST ÄGER:

OWNERSHIFT VISAR OCKSÅ att skillnaden i ägande ökar i samband med skilsmässa – till mannens fördel. »Män äger 17 procent mer än kvinnor under äktenskapet och 75 procent mer än kvinnor efter skilsmässa«, * konstateras i rapporten *Ägande i nöd och lust – en kartläggning av ägande i våra kärleksrelationer*.

ÄVEN DE MÄN SOM HAR ETT JÄMSTÄLLT ägande under äktenskapet »tjänar på« att skilja sig. Skillnaden gick från noll till att männen ägde 1,7 gånger mer än kvinnorna efter skilsmässan bland de studerade paren som skilde sig 2018. I de fall där männen ägde mer under själva äktenskapet, ökade skillnaderna ännu mer efter skilsmässan – från att ha ägt 4,7 gånger så mycket som kvinnorna till att äga 5,5 gånger mer.

I de fall där männen ägde mer under själva äktenskapet, ökade skillnaderna ännu mer efter skilsmässan.

I DE FALL DÄR KVINNORNA ÄGDE MER under själva äktenskapet var utvecklingen dock den motsatta. Från att som gift ha ägt 2,26 gånger så mycket som männen till att som skild äga 1,37 gånger så mycket.

*I taxerat fastighetsvärde, där fastigheter bland annat är hus, lantbruk, industrienhet, specialbostad och ägarlägenheter. Bostadsrätter ingår inte eftersom de är registrerade på bostadsrättsföreningar.

Källor: SCB:s inkomststatistik, Jämställdhetsmyndigheten, bland annat rapporten »Minst 100 år kvar till jämställdhet i Sverige« samt redovisningen av Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet, Ownershifts rapporter »Vem äger Sverige«, »Varför äger kvinnor och män inte lika mycket?«, »Ägande i nöd och lust«

4 %
KVINNOR ÄGER ENDAST 4 PROCENT AV DET TOTALA PRIVATÄGDA AKTIEVÄRDET

KORT OM OWNERSHIFT

Ownershift är en stiftelse och en tankesmedja vars mål är att främja ekonomisk jämställdhet, genom kvinnors ökade ägande. Nyligen delades för första gången Ownershift Prize ut till ägarinnor som »banar väg för förändring«.

Årets vinnare är: Bling (**Deqa Abukars** och **Adnan Yousufs** riskkapitalbolag), **Caroline Berg**, styrelseordförande **Axel Johnson**, **Kerstin Dafnäs** (som prisas som årets skogsägare), **Karin Bodin**, koncern- och huvudägare i Polarbrödskoncernen, **Carolina Faxe** som är vd och ägare för Tic Tac Learn samt investeraren **Maria Rankka** som tilldelas priset för innovativt ägarskap.

EKONOMISKT VÅLD – MAKT OCH KONTROLL

Ekonomiskt våld handlar, precis som allt våld, om makt och kontroll över någon annan. Konsekvensen är inte sällan långvariga ekonomiska problem. Ekonomiskt våld är när han:

- kontrollerar hur hon använder pengar
- gömmer undan gemensamma pengar
- ser till att få tillgång till hennes Bank-id, mejl och mobiltelefon
- skuldsätter henne, antingen genom att tvinga henne att ta lån och krediter eller genom att förfalska hennes namnteckning
- tvingar henne att starta bolag
- tvingar henne att medverka i ekonomisk brottslighet, till exempel penningtvätt

3 kategorier

Ekonomiskt våld delas upp i tre kategorier: ekonomisk kontroll, inkomstsabotage och ekonomisk exploatering.

EKONOMISK KONTROLL handlar om att han tar kontroll över hur hon använder sina pengar. Han kan utöva sin makt genom att ifrågasätta hennes inköp, hota eller kräva något i utbyte mot pengar, kontrollera bankutdrag, ge pengar som belöning eller hålla inne med pengar som straff.

INKOMSTSABOTAGE innebär att han hindrar henne från att skaffa sig en egen inkomst genom arbete eller studiemedel.

EKONOMISK EXPLOATERING Innebär att han exempelvis tvingar henne att lämna över kontrollen av sitt Bank-id eller skriva på banklån, krediter eller abonnemang mot sin vilja. Det kan också handla om att tvinga henne att agera målvakt i företag eller att någon startar bolag i hennes namn.

Källa: Kronofogden.se

»Bristen på förståelse från rättsväsendet är ett övergrepp«

Ekonomins betydelse i en våldsam relation kan inte överskattas. Det menar advokat Eva Kornhall med 25 års erfarenhet av rättsprocesser inom området.

– Det gör att kvinnan tvingas stanna istället för att lämna. Och rättssystemet fattar inget, konstaterar hon.

DEN BRISTANDE förståelsen för kvinnors ekonomiska utsatthet i våldsamma relationer, och kunskapen om ekonomiskt våld gör henne minst sagt upprörd. Det var därför hon för ett par år sedan initierade samverkansprojektet med länsstyrelsen i Västmanlands län, Kvinnohuset och Centrum mot våld i Västerås. Tillsammans tog de fram en utbildning och ett informationsmaterial för socialsekreterare och andra som möter våldsutsatta kvinnor i tjänsten.

– Som socialsekreterare förstår du inte alltid hur juridiken fungerar och påverkar situationen. Jag ville ge dem redskap för att fatta rätt beslut och ge de kvinnorna i vart fall grundläggande information om vad de har för rättigheter, säger hon.

SAGT OCH GJORT. Utbildningarna genomfördes – och med gott resultat. Nu har de nått ut till många socialsekreterare. Men inom rättsväsendet är kunskapen om ekonomiskt våld fortfarande väldigt låg, enligt Eva Kornhall.

DETTA FÖRSVÅRAR UPPBROTTET

Det är särskilt tre områden som förhindrar kvinnors möjlighet till uppbrott från en våldsam man:

BODELNINGSPROCESSEN, som gör att kvinnan inte kommer åt de tillgångar hon har rätt till. Krav på förskott gör att hon själv inte kan driva den processen. En utredning om snabbare och enklare bodelningsprocess är utlovad, men ännu inte tillsatt i regeringskansliet.

Eva Kornhall planerar att starta en fond för kvinnor som behöver pengar för att komma igång med bodelningsprocessen. Den som är intresserad av att bidra, kan höra av sig till: eva@kornhall.eu

BOENDESITUATIONEN, som gör att kvinnan inte har någonstans att ta vägen. Oftast är det mannen som står på kontraktet eller äger bostaden, vilket gör det svårt för kvinnan att bo kvar vid ett uppbrott. Bristande resurser gör att hon sällan har råd att köpa en lägenhet, och bostadsbristen att det sällan finns hyreslägenheter

tillgängliga. I flera kommuner erbjuder man nu förtur för våldsutsatta kvinnor, men många gånger krävs att man är skuldfri och har fast inkomst, vilket kan vara svårt för våldsutsatta kvinnor.

Nyligen stärktes också medboendes rätt att bo kvar i en hyresrätt och större hänsyn ska tas till ömmande omständigheter i samband med vräkning.

SKULDSÄTTNING – många blir mot sin vilja försatta i skuld av sin våldsutövare. Antingen utan att veta om det, eller genom att tvingas till sitt medgivande. Här finns hjälp att få, bland annat hos kommunens skuldrådgivare och hos Kronofogden. Utsatta bör också spärra bank-id och bankkort samt polisanmäla (det är ett brott). Man måste också agera snabbt om man vill invända mot betalningskrav. Mer info på sidan 14.

– Varken domstolar eller lagstiftaren verkar ha tillräckliga kunskaper om våld, eller hur ekonomiskt våld slår mot utsatta kvinnor.

Hon tar bodelning som exempel. Dagens regler gör det hart när omöjligt för en utsatt kvinna med bristande resurser att bryta sig loss.

– Att ändra reglerna för bodelning är av stor vikt och skulle också spara på samhällets resurser, menar Eva Kornhall.

VID SKILSMÄSSA I EN VÅLDSRELATION krävs ofta en bodelningsföräntare för att inte mannen ska kunna fortsätta utöva sin makt och påverka hur tillgångarna fördelas.

– Men juristerna kräver ofta förskott på sitt arbete, något som utsatta kvinnor sällan har råd med. Det är mannen som har styrt ekonomin och kvinnornas tillgångar är ju låsta tills bodelningen är klar, förklarar Eva Kornhall.

Hon tillägger att nivåerna för att få en så kallad ersättningsgaranti är alldeles för låga. Det är svårt att hamna under den nivån, även för den som bara lever på försörjningsstöd.

– Det här bidrar till eftervåldet, menar hon. Det blir en fortsättning på det ekonomiska våld som kvinnan upplevt under sin relation.

RÄTTSSYSTEMET FATTAR INGET

Advokaten Eva Kornhall har arbetat med våldsutsatta kvinnor i 25 år. Hon upprörs över rättssystemets bristande förståelse för deras situation.

EVA KORNHALL HAR OTALIGA EXEMPEL på kvinnor vars män tar halva barnbidraget utan att bidra till barnen och kvinnor som ovetandes blir satta i skuld när männen tar lån i deras namn. Någon ägde plötsligt en grävmaskin utan att veta om det. Någon annan hade köpt en bil utan att ha körkort.

– Den som är våldsutsatt säger inte nej. Särskilt unga kvinnor är utsatta, och blir skuldsatta för livet. Samhället behöver ta ett större ansvar här, skolan måste börja informera om hur det fungerar!

Någon ägde plötsligt en grävmaskin utan att veta om det. Någon annan hade köpt en bil utan att ha körkort.

OFTAST ÄR DET OCKSÅ HAN som köper bilen och andra kapitalvaror med ett bestående värde medan hon köper mat och kläder till barnen. Är man inte gift har det en avgörande betydelse för vem som får vad när man går isär. Ett samboavtal är att rekommendera.

Och som den advokat hon är, och med erfarenhet från otaliga rättssalar och fyrkantiga jurister, har Eva Kornhall framför allt ett råd att skicka med den som har bestämt sig för att lämna:

– Samla bevis! Se till att du kan bevisa hans övergrepp och det ekonomiska våldet.

Ekonomi krävs för att kvinnan ska kunna lämna

Stödet för våldsutsatta kvinnor fokuserar mest på samtal och på hjälp att komma till insikt om våldsutsattheten. Det läggs för lite tid på praktisk hjälp för att möjliggöra själva uppbrottet. Det visar Josefin Kjellbergs forskning.

JOSEFIN KJELLBERG HAR INTERVJUAT 17 våldsutsatta kvinnor i sin avhandling »Fri från (efter)våldet? Om partnervåldsutsatta kvinnors motstånd, uppbrott och stödbehov«. Hon har också studerat socialtjänstens och kvinnojourernas arbete. Slutsatsen är tydlig: Våldsutsatta kvinnor behöver mer praktisk hjälp för att klara av att bryta sig loss.

– Behandling är viktig, men ekonomi och bostad är avgörande för kvinnor som försöker ta sig ur ett våldsamt förhållande, konstaterar hon.

HON MENAR ATT DETTA STÖD är socialtjänstens ansvar – det framgår tydligt av föreskrifterna – men praxis i vissa kommuner har blivit fokus på behandling och insikt om den egna våldsutsattheten snarare än praktisk vägledning och stöd. Normaliseringsprocessen som teori är etablerad, men utgår i stödarbetet ofta från en analys utan den feministiska och strukturella inramningen. Det gör att fokus ofta stannar vid individen och dessutom bidrar till en risk att »tala över huvudet« på den stödsökande kvinnan – socialtjänsten vet hennes bästa bättre än hon själv.

– Eva Lundgren är svitydlig med de strukturella faktorernas inverkan i sin teori om normaliseringsprocessen, men de utelämnas ofta i pratiken. En feministisk teori kan inte användas utan feminism, konstaterar Josefin Kjellberg.

Behandling är viktig, men ekonomi och bostad är avgörande för kvinnor som försöker ta sig ur ett våldsamt förhållande.

BRISTEN PÅ PRAKTISKT OCH LÅNGVARIGT stöd framhålls också av de kvinnor som intervjuats. De efterlyser ett bättre stöd för att slippa själva eftervåldet, det som möjliggörs just av samhällets strukturer. Det stödet erbjuds i dag främst av kvinnojourerna, som oftare finns med som stöd under en längre tid.

– Men ansvarsfördelningen måste tydliggöras, menar Josefin Kjellberg. Om det är kvinnojourerna som ska stå för det stödet, då måste det vara tydligt.

– Samtidigt kan det vara ett problem, eftersom alla utsatta inte alltid kommer till en kvinnojour, tillägger hon.

EN BÄTTRE LÖSNING, enligt Josefin, skulle kunna vara ett mer standardiserat sätt att arbeta samt en lotsfunktion hos social-

tjänsten som kan bidra med det praktiska stödet när det gäller till exempel myndighetskontakter, ekonomi och bostad.

Hon efterlyser en diskussion om utformningen av socialtjänstens stöd, samt en bättre samverkan mellan olika myndigheter och en ökad förståelse för eftervåldet. Det är ett problem att olika aktörer har så olika angreppssätt. Socialtjänst och kvinnojourerna är noga med att de våldsutsatta inte äger något ansvar för den uppkomna situationen, medan de sedan hos familjerätten avkrävs fullt ansvar och krav på samarbete med våldsutövaren för barnens skull. Detta skapar förvirring och försvårar arbetet med mäns våld mot kvinnor.

JOSEFIN KJELLBERG FRAMHÅLLER vikten av jämställdhetspolitiska insatser för att säkerställa kvinnors möjligheter till försörjning och egen bostad. Hon oroar sig för den rådande samhällsdebatten.

– I ljuset av debatten om »soft girls« och »tradwives« framstår ju feminism och ekonomisk jämställdhet som lite ute. Men vi behöver verkligen en fortsatt aktiv jämställdhetspolitik, inte minst när det gäller arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

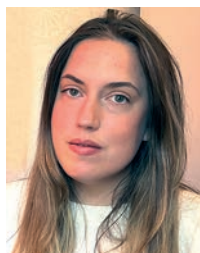
En »tradwife« är en term som kommer från »traditional wife« och beskriver en kvinna som omfamnar en traditionell roll som husfru eller hemmafru. Kvinnan fokuserar på hemmets skötsel, barnuppfostran och på att stödja sin make som yrkesarbetar och tjänar pengarna.

En »soft girl« är en specifik stil och livsstil som har blivit populär på sociala medier, särskilt på Instagram och TikTok. Soft girl-stilen omfamnar en traditionell feminin stil med en mjuk, feminin och ofta nostalgisk estetik, med inslag av både mode och personlighet. Idealet som eftersträvas främjar en maktobalans som missgynnar kvinnor.

50-talsideal hotar ekonomisk jämställdhet

Niquita Karlsson oroas över den nya trenden med så kallade tradwifes och soft girls. Hon möter många unga tjejer i sin roll som jourtjej och varnar för att tjejerna hamnar i beroendeställning.

– Det är ju killen som har all makt. En maktodynamik som är central när vi också talar om mäns våld mot kvinnor.

HENNES ORO är befogad. Det är många som tar del av det nygamla idealet om hemmafrun som tar hand om hem och barn medan mannen är ute och förvärvsarbetar. TiktTok svämmar över av influencers – både tjejer och killar – som pratar om fördelarna med 1950-talets hemmafru.

– Det är skrämmande, men egentligen inte så konstigt. Det speglar ju vad som händer i samhället i övrigt, säger Niquita Karlsson och syftar på den allmänt konservativa trenden i politiken.

MÅNGA LOCKAS AV EN LUGNARE LIVSSTIL och attraheras av det som utmålas som ett liv utan stressen som kommer med en yrkeskarriär. Och faktum är, framhåller Niquita, att kvinnor med både familj och yrkeskarriär – särskilt inom socialt arbete – också utgör den främsta riskgruppen för utbrändhet.

– Men det problemet måste ju hanteras på andra sätt. Genom jämställdhet på riktigt, där även männen ägnar sig åt obetalt arbete, och bättre villkor i kvinnodominerade yrken, så att inte kvinnor givet löper större risk att utsättas för utbrändhet.

ATT GE YTTERLIGARE UTRYMME för den manliga maktstrukturen och förhandla bort frihet och självständighet, är ingen lösning.

– Vad händer om han inte vill ha henne längre, eller om hon själv vill lämna? Och vad måste hon gå med på för att få stanna kvar, undrar Niquita retoriskt.

– Eller om det utvecklas till våld? Grunden är ju densamma: patriarkala maktstrukturer, menar hon.

DET HÄR ÄR FRÅGOR som Niquita och hennes kollegor ställer när de träffar unga tjejer i olika sammanhang. Att få dem själva att fundera över konsekvenserna av att inte yrkesarbeta – inte bara i form av maktstrukturen i förhållandet, utan också i form av utebliven pension, sjukpenning och föräldraförsäkring – är det bästa sättet att lyfta frågan, enligt Niquita.

– För oss är det viktigt att möta tjejerna där dom är, utifrån deras livsvillkor och erfarenheter. Man kan också fråga sig om det verkligen är ett val, när man via Tik Tok och andra sociala medier bara matas med den ena sidan. Vårt jobb blir att presentera ytterligare ett perspektiv där tjejers frigörelse, på alla plan, står i fokus.

SOCIALA MEDIER ÄR EN VIKTIG identitetsskapare, och enligt Ungdomsbarometerns senaste undersökning är det 14 procent av tjejerna mellan 7 och 14 år som identifierar sig som »soft girls«, att jämföra med de 3 procent som identifierar sig som feminister. Många debattörer påpekar dock att de influencers som bidrar till trenden att kvinnan inte ska yrkesarbeta, själva gör just det. De yrkesarbetar som influencers och tjänar pengar på sina följare.

Krav på direktiven om snabbare bodelningsprocesser

Riksdagen har uppmanat regeringen att tillsätta en utredning för att se över möjligheterna att snabba på bodelningsprocessen. I ett öppet brev till statsråden **Gunnar Strömmer** och **Paulina Brandberg**, understryker 19 företrädare för kvinnorrättsorganisationer, däribland Roks ordförande **Camilla Andersson**, vikten av att direktiven inte blir för snäva. I »Dagens Juridik« spaltar de upp ett antal måsten för att utredningen ska leda till verklig

förändring, bland annat att kvinnoorganisationerna ska delta när direktiven tas fram och att utredaren inte är advokat, eftersom de har ett egenintresse i att nuvarande förrättnings-system består. Det är av »största vikt att direktiven inkluderar möjligheten att helt avskaffa det förrättnings-system som nu hindrar en prövning i domstol inom skälig tid.«, skriver de 19 företrädarna.

BOSTADSFÖRTUR FÖR VÅLDSUTSATT RÄCKER INTE

Allt fler kommuner erbjuder förtur i bostadskön till våldsutsatta kvinnor. Det är ett vällovt initiativ, men räcker inte alltid. Hyresvärdens krav på fast inkomst och frånvaro av betalningsanmärkningar, kan vara svåra för våldsutsatta kvinnor att uppnå. Många har förhindrats att arbeta och försatts i skuld av den man hon levtt med. I många fall krävs också att kvinnan ska ha varit skriven på orten under en längre tid, vilket kan vara svårt eftersom dessa kvinnor ofta tvingas fly från sin hemort.

STÄRKT HYRESRÄTTSLIGT SKYDD FÖR VÅLDSUTSATT

Från den 1 juli gäller ett stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta. Det skydd som funnits sedan 2014 har utvärderats och förstärkts för att förtydliga möjligheterna för brottsutsatta att bo kvar i en hyreslägenhet. Ändringarna rör reglerna för att bli av med en hyresrätt samt för en medboende att ta över eller förlänga ett hyresavtal för egen del. Enligt de nya bestämmelserna ska hyresvärderna ta större hänsyn till ömmande skäl innan en hyresrätt sägs upp.

Nytt åtgärdsprogram - mäns våld mot kvinnor

I juni presenterades regeringens nya åtgärdsprogram för mäns våld mot kvinnor, något som också nämndes i höstens regeringsförklaring. Åtgärdsprogrammet innehåller 132 punkter och fokuserar på fyra områden: Ett lämningsprogram för att lämna destruktiva relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, stöd till barn och unga som upplever våld samt ökad kunskap om digitalt våld.

Åtgärdsprogrammet har sex målsättningar:

- Struktur för stöd, organisering och uppföljning
- Tidiga och förebyggande insatser
- Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövaren
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för utsatta
- Effektivare brottsbekämpning
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

MINSKAT STÖD FÖR ARBETE MED BROTT-UTSATTA KVINNOR

66%

Socialstyrelsen minskar bidragen till Brottsofferjourens arbete med våldutsatta kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck. Trots ett ökat antal stödsökande minskar bidragen till arbetet med 66 procent under två år i följd, från 5 miljoner 2022 till 1,7 miljoner 2024 och 2025. Neddragningen minskar Brottsofferjourens möjligheter att ge kostnadsfritt stöd till en stor andel av Sveriges våldutsatta kvinnor. Majoriteten av dem som söker stöd hos Brottsofferjouren är kvinnor, 67 procent har utsatts för våld, hot eller kränkningar som misshandel, mordförsök, våldtäkt och överträdelse av kontaktförbud.

ILLUSTRATION: ISTOCK

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Språket skuldbelägger utsatta kvinnor

Språket i svenska domar om sexuella övergrepp präglas av stereotypa idéer om kön och sexualitet och bidrar till att skuldbelägga kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp. Det visar en avhandling i nordiska språk från Uppsala universitet. Språkbruket vittnar om en tro på våldtäktsmyter som att kvinnor vill ha sex även om de säger nej, att män inte förstår när kvinnor säger nej och att kvinnor ljuger om övergrepp. Kvinnor som upplevt sexuellt våld ifrågasätts på ett sätt som lägger ansvaret på dem själva att förhindra eller stoppa övergrepp, inte på de misstänkta, konstaterar forskaren **Sofia Orrbén** i sin avhandling.

» Att ha roligt medan man gör högst allvarliga saker är väldigt viktigt «

Blixtrande skarp, kunnig och alltid svar på tal. Och med rak rygg och stadig blick bakom glasögonen. Så är vi vana vid att se företagsekonomen och feministen Agneta Stark. Men bakom allvaret finns också en annan sida, en torr humor och antydning till ett leende i mungipan.

TEXT: COLETTE VAN LUIK | FOTO: FRIDA EKMAN

HON KAN UPPFATTAS som sträng när hon möter politiker och meningssmotståndare, och det är inte en slump. Agneta Stark har ända sedan hon var ung student varit mån om att vara duktig och navigera bland nästan bara manliga studenter. Först på juristutbildningen, sedan på Handelshögskolan, och som den första kvinnan som disputerade inom företagsekonomi från Stockholms universitet.

– Jag kände mig som en pionjär hela tiden. Jag syntes alltid och det var jobbigt. Som nästan ensam kvinna bland en massa män var jag väldigt mån om att vara påläst, men jag blev också avtrubbad. När jag gick genom korridorerna på universitetet slutade jag att se människor omkring mig, jag skärmade av. Det var ett sätt att få ett eget utrymme, att inte känna mig så betraktad, och kanske att jag då såg lite sträng ut...

HÄR PÅ KAFÉ FRU BELLMAN på Bellmansgatan på Södermalm i Stockholm känns

hon dock inte särskilt sträng. Visst, allvarlig och fundersam över sakernas tillstånd, men också mer hudlös än förr. Delvis har det säkert med livserfarenhet att göra, men kanske mest för att hon blev änka för fem år sedan. Hennes man, författaren och debattören Sven Lindqvist, gick bort efter en längre tids sjukdom. Då hade de haft en mycket nära relation och varit gifta i över 40 år.

– Sven och jag tyckte om att läsa högt för varandra, bok efter bok i varsin fåtölj. Allt från saklitteratur, romaner och poesi. Att höra en text tillsammans som man efteråt kunde tala om var något vi båda uppskattade.

– Jag är stolt över att ha klarat av de förfärliga åren sedan Sven dog, de har varit vedervärdiga.

HON ÄR 78 ÅR och har inga planer på att sakta ner tempot. En stor del av tiden ägnar hon åt att förvalta rättigheterna till Svens böcker, som getts ut i 22 länder.

– Jag har en agent i Paris som tar hand om översättningen av böckerna, men jag

måste se till att avtalen, momsdeklarationerna och annat blir rätt. Och jag ägnar mycket tid åt att tänka, skriva och lyssna, så jag är inte sysslöslös.

Utöver detta sjunger hon i Lidingö Kammarkör, går på teater och umgås med de tre barnbarnen samt vänner, inte minst grannen, litteraturvetaren och forskaren Ebba Witt-Brattström, som bor i våningen under.

– Under pandemin bestämde Ebba och jag att vi var familj, så vi åt middag hos varandra tre–fyra gånger i veckan. Och idag talas vi vid dagligen.

DE HAR KÄNT VARANDRA länge. Båda var förgrundsgestalter i det kvinnliga nätverket

HALVA MAKTEN – HELA LÖNEN

Stödstrumporna drev frågan om ekonomisk jämställdhet under 1990-talet. Agneta Stark var en av frontfigurerna tillsammans med Ebba Witt-Brattström och Maria Pia Boéthius.

Strödstruporna som bildades 1991 på initiativ av författaren och debattören Maria-Pia Boëthius och som arbetade för att öka den politiska kvinnorepresentationen i Sverige. Deras tre främsta krav var halva den politiska makten, hela lönen (jämsällldhetslagens krav på lika lön för arbete av lika värde skulle uppfyllas) och slut på våldet mot kvinnor och barn. För att sätta press på existerande partier att öka andelen valbara kvinnor hotade Stödstruporna med en kvinnolista till riksdagsvalet 1994, något som påverkade Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och dåvarande Folkpartiet (idag Liberalerna) att ställa upp med varvade listor där varannan person var kvinna.

– Man måste minnas att detta var en väldigt svår tid i Sverige. Lasermannen smög omkring och sköt invandrare, det brändes kors utanför flyktingförlägg-

– Vi var mellan 50 och 60 kvinnor som träffades en gång i månaden. Vi grälade ibland men hade kul hela tiden. Jag är nöjd över att vi hade så roligt medan vi höll på med Stödstruporna. Och att det gjorde männen arga var extra underhållande. Om män inte har kul vill de heller inte att andra ska ha det. Att ha roligt medan man gör högst allvarliga saker är väldigt viktigt.

MYCKET HAR HÄNT med jämsällldheten sedan dess. Men – trots att fler kvinnor än män läser på högskolan och i regel har längre utbildning, har kvinnor strax under 80 procent av männens inkomst. Logiken bakom de låga kvinnolönerna sas vara att kvinnor hade fel kompetens.

– Ja, man menade att kvinnor måste utbilda sig och ta på sig chefsjobb för att höja sina löner, vilket kvinnor också gjorde. Men samtidigt gjorde man för-

De största löneskillnaderna finns i gruppen ” med de högsta inkomsterna. Skulle alltså dessa kompetenta chefskvinnor vara särskilt dåliga på att löneförhandla?

ningar, det populistiska partiet Ny Demokrati hade bildats, den svenska ekonomin var i fritt fall och botten gick ur den svenska valutareserven. En kort period hade vi en styrränta på 500 procent! Själva hade jag ett bostadslån med 16 procents ränta... Samtidigt minskade andelen kvinnor bland riksdagsledamöterna och då kände vi att vi måste göra något.

NÄTVERKET BESTÄMDE från början att bara hålla på i tre år och jobba fram till valet 1994. Och dessa tre år var inte fria från konflikt, minns Agneta.

ändringar i skattesystemet som gjorde det lönsamt att ta ut lön i egna bolag och betala kapitalskatt istället för inkomstskatt. Och eftersom fler män än kvinnor har egna bolag betyder det att män betalar mindre skatt och får ut högre lön än kvinnor. Det gjordes ingen genusanalys innan man införde dessa förändringar och man cementerade inkomstskillnaderna.

Det påstås också att kvinnor är dåliga på att löneförhandla, men det anser hon är en myt.

– De största löneskillnaderna finns i gruppen med de högsta inkomsterna. Skulle

alltså dessa kompetenta chefskvinnor vara särskilt dåliga på att löneförhandla? Man vill gärna lägga ansvaret på kvinnorna och säga att det är deras eget fel att de tjänar mindre. Männen behöver inte förhandla, de bara får.

MELLAN 2004 OCH 2010 var du rektor på Högskolan Dalarna, en av få kvinnliga rektorer i Sverige på den tiden. Fick du den lön du skulle ha?

– Jajamän. Jag löneförhandlade med Karin Röding som då var departementsråd vid utbildningsdepartementet och väldigt genusmedveten. Det var inga som helst problem.

SÅ HUR LÅNGT har vi kommit när det gäller ekonomisk jämsällldhet? Enligt Jämsällldhetsmyndigheten går utvecklingen åt fel håll och löneskillnaderna ökar...

– Man måste hela tiden jobba mot den utvecklingen, det är en pågående verksamhet. Det är som med demokrati, den är inte självklar överallt och man måste hela tiden hålla ett öga på den så att den inte hotas.

SVENSK HJÄLTINNA

Agneta Stark är en av 100 kvinnor som är omskrivna och avporträtterade i boken »Svenska hjältinnor – 100 berättelser om smarta, starka & modiga kvinnor«.

– Jag är rätt stolt över att jag kommer först av dessa 100 kvinnor, för att mitt namn börjar på A!

Boken finns också i form av ett spel.

AGNETA STARK

Yrke: Företagsekonom, jurist, författare, samhällsdebattör, forskare som studerat ekonomiska jämställdhetsfrågor, samt feminist. Tidigare rektor vid Högskolan Dalarna.

Ålder: 78 år.

Bor: Södermalm i Stockholm.

Familj: Änka, var gift med författaren Sven Lindqvist tills hans bortgång 2019. En son från ett tidigare äktenskap, tre egna barnbarn samt fyra barnbarn som är Svens.

Det som behöver göras är bland annat riktade lönesatsningar till underbetalda och kvinnodominerade yrken. Ge kvinnor samma rätt till heltid och trygga anställningar. En jämställd föräldraförsäkring. Kartlägga lönerna

Jag vill lyfta alla kvinnor som går till nattskiften på äldreboenden. Som tröstar och tar hand om dem som är svårt sjuka eller håller på att dö.

på alla arbetsplatser för att hitta och åtgärda oskäliga löneskillnader.

– Vi som medborgare måste uttrycka att vi vill ha förändringar och heja på dem som kommer med bra idéer. Journalister måste ligga på partierna och inte låta politiker komma undan med bortförklaringar, som att »dessa saker står inte i partiprogrammet«. Då är det väl bara att införa dem. Man måste ju ha en plan!

DU HADE EN DEL synpunkter på förra årets ekonomipristagare, ekonomihistorikern och arbetsmarknadsekonomerna Claudia Goldin. Hon som fick priset »för att ha förbättrat vår förståelse av kvinnors arbetsmarknadsutfall«. Hennes forskning ansågs peka på orsakerna till skillnaderna mellan könen som kvarstår än i dag.

Vilka var dina invändningar?

– Som pristagare var hon ett bra val och

en viktig forskare. Men, hennes forskning på kvinnors och mäns förvärvsdeltagande i USA under 200 år ger inte hela förklaringen till skillnaden mellan könen löner och sysselsättning. Hon studerade bara kvinnor med högre utbildning, som är en oerhört liten grupp, och det innebar att till exempel svarta kvinnor inte ingick i hennes forskning.

– Priskommittén sa att man nu kunde förstå varför det blev som det blev för kvinnor på arbetsmarknaden. Det var väl inget nytt, det hade man kunnat förstå rätt länge om man hade varit intresserad. . .

Finns det någon särskild person i sammanhanget som du vill lyfta då?

– Alla kvinnor som går till nattskiften på äldreboenden. Som tröstar och tar hand om dem som är svårt sjuka eller håller på att dö. De är en symbol för kvinnors arbete och insatser.

Glänta på kvinnans dörr

EFTERVÅLDET LÄMNAR INGA BLÅMÄRKEN. På utsidan kan det se ut som att kvinnan lever ett fullt normalt liv efter att den våldsamma relationen har tagit slut. Men glänta på dörren till hennes nya lägenhet på annan ort, där det står balkongmöbler i plast som enda möblemang för att bodelningen ständigt förhalas.

FÖLJ MED HENNE TILL olika affärer varje gång hon ska handla mat, varje gång på olika tider, för att rutiner inte ska röja henne.

Öppna hennes brevlåda och se fönsterkuverten från inkasso och Kronofogden som fortsätter att trilla in på grund av lån han har tagit i hennes namn som straff för att hon lämnat.

Se henne återigen skicka in underlag till Försäkringskassan som intygar hennes PTSD, eller fysiska men från år av misshandel, som gör att hon inte kan jobba.

ELLER FÖLJ MED HENNE till familjerätten – där hans våld osynliggörs och skulden för barnens rädsla hamnar hos henne, för att hon utövat »föräldraalienation«. Se rädslan i hennes ögon när domen förkunnas och han ges umgängesrätt för att barnen ska bli av med den negativa bild som hon påstås ha hjärntvättat dem med.

MEN VISSA DÖRRAR GÅR förstås inte att glänta på. Åtminstone inte till några egna lägenheter. För att även i de fall då kommuner numera ger våldsutsatta förtur i bostadskön finns nämligen krav på stadig inkomst, inga betalningsanmärkningar och att hon måste ha varit skriven på orten i minst ett år. Ibland mer. Något som såklart blir alldeles omöjligt för en kvinna som flytt till annan ort, är sjukskriven utan lön och eget kapital.

SEDAN TILLSTÄNDSPLIKTEN för skyddade boenden blev lag har kvinno- och tjejjourerna tagit del av skrämmande historier. Berättelser om placeringar på skyddade boenden i en vecka som sedan upphört – han hör ju inte av sig längre och hon anses därmed inte längre i behov av placeringen. Åtminstone inte i socialtjänstens ögon. Vart tror vi att hon tar vägen då? Vem tar emot kvinnorna som knuffas ut? Här blir förstås kvinno- och tjejjourerna oerhört viktiga.

MÄNNEN BEHÖVER VI givetvis inte oroa oss för. Där steppar samhället in och erbjuder stöd för att han ska bli »fri från sitt destruktiva beteende som våldsutsättare« (5kap 11a§ SoL). Hur det ska gå till vet ingen, för några utarbetade metoder finns inte. Den bristande våldsförståelsen hos aktörer gör att han kan fortsätta upprätthålla sitt våld över henne. Men, vad med kvinnorna?

DET FARLIGASTE LÅGET för kvinnan är när hon precis har lämnat den våldsamma mannen. Det är väl känt inom kvinno- och tjejjourströrelsen. Men många kvinnor vi möter beskriver det som kommer efter som värst. Eftervåldet. Har hon barn tillsammans

med den våldsamma mannen kan eftervåldet pågå i 18 år, men det ekonomiska våldet pågår desto längre.

KVINNO- OCH TJEJOURERNA FINNS DÄR, för råd och stöd och ibland även ett skyddat boende. De finns där för en fika när inget socialt nätverk finns, för att följa med till vårdcentralen eller för att hjälpa henne att kämpa mot myndigheterna. Jourkvinnorna och jourtjejerna gör vad de kan för att motivera och stärka henne, för att minimera risken för att hon går tillbaka till den våldsamma mannen av, inte sällan, ekonomiska skäl. Och de klockar inte ut 16:30.

MEN ÄVEN VÅRDEN OCH RÄTTSVÅSENDET måste ta sitt ansvar. Vi är inga behandlare. Vi kan inte förhindra att patriarkala pseudo-vetenskaper som föräldraalienation får genomslag i familjerättsliga tvister. Men det finns de som kan. Så Roks fortsätter att vara jobbiga. Vi fortsätter att tjata. Och vi fortsätter att berätta hur det kan se ut när vi gläntar på den där kvinnans dörr.

CAMILLA ANDERSSON

Ordförande i Roks

FOTO: SEVERUS TENENBAUM

FOTO: ISTOCK

Svaga kvinnor förlorare i budgeten

Åtgärdsplanen för mäns våld mot kvinnor lyftes i regeringsförklaringen, men när höstens budget presenterades lyste frågan med sin frånvaro. Det är inte heller kvinnor som är vinnare i höstens budget. Istället

är det rika män som vinner på ökade skattesänkningar på jobb och investeringar. De stora förlorarna är kvinnorna; de som är sjukskrivna, i behov av medicin, har låga löner – eller blir utsatta för mäns

våld. I budgetpropositionen framgår även att det fortsatt är fokus på behandling av våldsamma män, trots att forskningen inte har kunnat visa att behandling ger resultat.

NY GD FÖR JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN

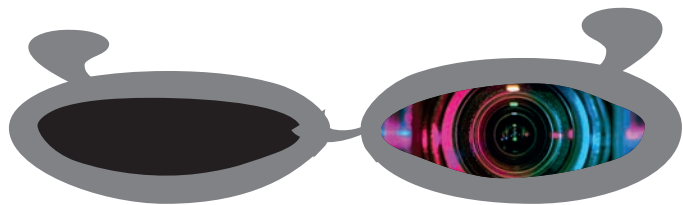

PRESSBILD

Lise Tamm blir ny generaldirektör för Jämställdhetsmyndigheten efter **Lena Ag**. Hon kommer närmast från uppdraget som chefsåklagare vid Riksenheten mot korruption, och har tidigare varit chef för Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet samt arbetat vid Internationella brottsmålsdomstolen i Haag. Enligt jämställdhetsminister **Paulina Brandberg** har Lise Tamm rätt bakgrund för att ta sig an myndighetens uppdrag när det gäller bland annat mäns våld mot kvinnor, trafficking och prostitution.

MOHAMED AL FAYED ANKLAGAD FÖR FLERA VÅLDTÄKTER

Den tidigare Harrodsägaren **Mohamed Al Fayed** anklagas för att ha våldtagit fem kvinnor som arbetat på varuhuset. Det framkommer i en ny dokumentär och podcast från BBC, som också konstaterar att många fler ska ha varit utsatta för övergrepp av den numera bortgångne Mohamed Al Fayed.

Jag tror att det sker en normalisering av sex med våldsinslag, sex med förnedrande inslag som förekommer i porren och våra ungdomar matas helt enkelt med det här.

JÄMSTÄLLDHETSMINISTER PAULINA BRANDBERG MED ANLEDNING AV DEN KRAFTIGA ÖKNINGEN AV ANTAL DOMAR DÄR KVINNOR UTSATTS FÖR STRYPVÅLD OCH STRYPSEX.

MANNEN DROGADE SIN FRU OCH LÄT ANDRA VÅLDTA

En 71-årig fransman står åtalad för att ha drogat sin fru och låtit 72 okända män förgripa sig på henne. Totalt handlar det om 92 våldtäkter som ska ha ägt rum under tio års tid. Bland förövararna finns en brandman, en journalist, ett kommunalråd, en hantverkare, en elektriker och en före detta polis. «Du är som jag, gillar våldtäktsläge», ska han ha skrivit i chatten där han bjöd in till övergreppen. Frun har varit helt ovetandes, men har sedan det hela uppdagades, skilt sig från sin förövare och valt att tala mycket öppet om övergreppen för att hjälpa andra och säkerställa att något liknande inte ska hända igen.

ORDVALET

Norge vill ta bort ordet »kvinna« ur abortlagstiftningen

SOM ETT LED I ATT införa ett könsneutralt språk vill man nu ta bort ordet »kvinna« i den nya abortlagstiftningen i Norge. Det görs i samband med att abortlagen uppdateras och förbättras, men är ändå ett problem.

DET KÖNSNEUTRALA språkbruket skadar kampen mot ett jämställt samhälle, eftersom det döljer det verkliga problemet, att vi lever i ett samhälle där kvinnor är underordnade män.

Skolverket slopar planerade ämnet makt, normer och kön

Från hösten 2025 skulle ämnet makt, normer och kön erbjudas till Sveriges gymnasieelever. Men efter att den nya generaldirektören insett att ämnet varit föremål för diskussion, lägger Skolverket ner planerna »i sin nuvarande form«.

Myndigheten ser fortfarande behov av »fördjupning i viktiga samhällsutmaningar som rör jämställdhet och alla människors lika värde« men vill säkerställa att ämnet fångar »spännvidden i såväl vetenskapliga perspektiv som bredden i samhällsutmaningarna på området«.

FN-rapport: Kriminaliserat sexköp motverkar prostitution

Prostitution är både en form av, och ett resultat av, mäns våld mot kvinnor. Det konstaterar FN:s rapportör om mäns våld mot kvinnor, **Reem Alsalem**, som menar att det bästa sättet att motverka prostitution är att kriminalisera sexköp och koppleri.

Hennes kartläggning visar att prostitution drivs av och reproducerar patriarkala normer, ekonomisk ojämlikhet och stigmatisering. Den bygger på expertis och lagstiftning i flera länder och den svenska modellen lyfts särskilt. Rapporten presenterades i samband med den 56:e sessionen av FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Dalarna tecknar avtal om samverkan för kvinnofrid

Regionen och kommunerna i Dalarna har tecknat en formell överenskommelse om samverkan mot våld i nära relationer. Samverkan mellan olika verksamheter ska stärkas för att förebygga det allvarliga och dödliga våldet. Via en gemensam kunskapsbas, tydlig ansvarsfördelning samt konkreta verktyg för samverkan, ska överenskommelsen bidra till ett helhetsgrepp om vård- och stödbehov.

SKR lanserar chefsstöd för att fånga upp våldsutsatta kvinnor

Arbetsgivarorganisationen Sveriges Kommuner och regioner, SKR, lanserar ett stödmaterial för chefer i kommuner och regioner för att de lättare ska kunna identifiera våldsutsatta medarbetare. Materialet innehåller bland annat kunskap om, och tecken på, våld samt stöd att lyfta frågan, råd om hur chefer kan agera samt information om stöd från andra aktörer.

Fördubblad hyra påverkar

STOCKHOLMS TJEJJOUR

De stödsökande själva är ofta för unga för att ha egna ekonomiska problem, men det är de som drabbas när Stockholms tjejjours hyra plötsligt fördubblas. Att betala 400 000 kronor om året för 64 kvadrat är inget alternativ.

- Vi måste flytta härifrån, och hoppas kunna hitta något billigare som ändå ligger centralt, säger Emma Tönnes, som är anställd på jouren.

TEXT OCH FOTO: CHARLOTTA JANSON JOSEPHSSON

HYRAN I CENTRALA STOCKHOLM fördubblades med kort varsel och har tvingat jouren att ta fram svångremmen – och leta efter nya lokaler.

- Om vi inte lyckas förhandla ned hyran, måste vi hitta något annat som ligger centralt, så att vi inte riskerar att tappa för många jourtjejer, säger Emma Tönnes.

DEN HÖJDA HYRAN ÄR EN riktig käftsmäll för Stockholms tjejjour. Särskilt som statsbidragen inte heller räknas upp med inflationen.

- Just nu tvingas vi knapra på vårt skrala sparkapital.

Att vara jourtjej är att göra skillnad. Och det handlar inte bara om att ge, man får mycket tillbaka också. Tjejerna på Stockholms tjejjour är eniga: för dem är jourarbetet ett sätt att praktisera feminism och en samhällsplikt. Det gemensamma arbetet är dessutom en viktig ventil – även för dem själva. Från vänster: Martina Smith, Emma Tönnes, Linn Fröjdendahl, Linn Brandt och Rebecka Pergel.

tjejjourens verksamhet

Även själva fördelningen av statsbidragen påverkar givetvis jourens ekonomi. Stockholms tjejjour har inte drabbats negativt av det nya sättet att fördela pengarna, men det är fortfarande otydligt hur fördelningen går till, vilket kan göra det svårt att planera verksamheten framöver.

– Jag har försökt få klarhet i hur det fungerar, men hittills är det ingen på Socialstyrelsen som kunnat svara, säger Emma Tönnes.

SEDAN 2006 HAR Stockholms tjejjour suttit i lokalerna som ligger centralt på Katarinavägen i Stockholm. Det centrala läget är viktigt för att de ska kunna rekrytera nya jourtjejer, ett arbete som blir allt svårare.

– För några år sedan kunde vi inte ta emot alla som sökte, då var feminismen inne, inflikar Linn Fröjndendahl som också jobbar på jouren. Nu är det tvärtom.

– Ideologi har blivit töntigt, unga vill inte engagera sig längre, säger jourtjejen Martina Smith uppgivet.

” För några år sedan kunde vi inte ta emot alla som sökte, då var feminismen inne.

LINN FRÖJNDEDAHL

DE HOPPAS PÅ ATT trenden vänder, för de behöver bli fler än dagens cirka 70 jourtjejer. Förra året gjorde jouren 2 686 stödsinsatser, men ytterligare 863 hade behövts. Feminismens tillbakagång är ett stort problem och en viktig orsak till att det blivit svårare att få tjejer engagerade. Men även dålig ekonomi har inverkan på verksamheten.

– Den leder på sikt till färre jourer och ett mer våldsamt samhälle, konstaterar jourtjejen Rebecka Pergel och raddar upp konsekvenserna: mindre engagemang, stagnerad utveckling, svårt med långsiktig planering, färre satsningar, ökad psykisk ohälsa och färre stödsökande som får hjälp.

DET ÄR RELATIVT FÅ som hör av sig till tjejjouren om sina egna ekonomiska problem, sannolikt för att målgruppen är så pass ung och ännu inte har någon egen ekonomi.

– Men när vi får sådana samtal, handlar det ofta om att tjejerna har svårt att lämna för att de saknar

Emma och Linn beklagar engagemangets tillbakagång. »Vi behöver vara en motkraft mot den antifeministiska trenden i samhället. Vi måste våga stå för våra värderingar och inte anpassa oss för mycket.«

ekonomi och bostad, säger Linn Brandt som bemannar juristchatten.

Vanligast är att samtalen till tjejjouren handlar om psykisk ohälsa och våldsutsatthet, och ofta går de båda hand i hand.

– Många som hör av sig till oss berättar om en psykisk ohälsa, inte sällan som en konsekvens av våldsutsatthet, förklarar Rebecka Pergel som regelbundet svarar i den särskilda NPF*-chatten.

DET HÄNDER OCKSÅ att tjejjouren får in samtal om incest. Under förra året registrerades 45 stycken, det blir ungefär ett samtal i veckan. Och det är inte ovanligt att det är pappan eller någon annan anhörig, om det inte är pojkvännen, som är förövare i de fall som kommer in till Stockholms tjejjour.

Målgruppen är ung, från 10 år. Men den övre gränsen är 30 år, så även äldre tjejer hör av sig. Och ibland kanske hellre till en tjejjour än en kvinnojour, tror Emma Tönnes.

– En styrka hos tjejjourer är att det är okej att söka stöd om i princip vad som helst. Det behöver inte vara våldsutsatthet, även om det ofta är det. Det är tjejen själv som väljer vad hon vill prata med oss om.

*NPF är en förkortning och står för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar/funktionsvariationer, som till exempel adhd, autism, tourettes syndrom och språkstörning.

STOCKHOLMS TJEJJOUR

Målgrupp: Tjejer och kvinnor mellan 10 och 30 år.

Startade: Sveriges första tjejjour, startade 1996.

Antal engagerade: Cirka 70 ideella jourtjejer och två anställda.

Organisation: Är en helt platt organisation utan ordförande. Beslut fattas på årsmöten och medlemmöten genom majoritetsomröstning.

Stödformer: Chatt och telefon öppen sex ggr/vecka, varav ett specifikt för tjejer med NPF. Utöver det en chatt för anonym juridisk rådgivning. Erbjuder stödtjejsfunktion där stödsökande får stöd av samma jourtjej i 6-12 månader.

Antal stödsatser: 2 686 stödsatser under 2023, varav 473 via telefon. 638 handlade om sexuellt våld, varav 45 om incest. 217 rörde fysiskt våld, 503 om psykiskt våld och 7 om hedersrelaterat våld. I 69 fall rörde det annat våld, bland annat ekonomiskt, som 11 stödsatser handlade om.

INTRESSANT OCH RELEVANT FÖR JOURKVINNOR OCH JOURTJEJER

Under vinjetten Fritidslinjen tipsar Kvinnotryck i varje nummer om nya och intressanta kulturföreteelser som kan vara relevanta att ta del av. I det här numret fokuserar vi också lite extra på det som kopplar till numrets tema Det ekonomiska våldet.

ILLUSTRATIONER: ISTOCK

FILMER

BLINK TWICE

Techmiljardären **Slater King** bjuder med servitrisen **Frida** på en drömsemester på sin privata ö, där han ska umgås med sina vänner. Snart börjar saker kännas underliga, och Frida börjar ifrågasätta verkligheten. Det är svårt att missa den feministiska kopplingen och ofrånkomligt att tankarna går till **Jeffrey Epstein** och de unga kvinnor som bjöds till hans privata ö.

TITEL: Blink Twice

REGI: Zoe Kravitz

VISAS: SF Filmstaden

DET SLUTAR MED OSS

Colleen Hoovers bestsellerroman om **Lily Bloom** och hennes förhållande med den våldsutövande **Ryle Kincaid**, har blivit film. Att den lanseras i romantikgenren har väckt kritik, då handlingen är ett exempel på samhällsproblemet mäns våld mot kvinnor. Författaren har själv berättat att hon skrev boken i ett försök att förstå sin mor, som själv var våldsutsatt.

TITEL: Det slutar med oss

REGI: Justin Baldoni

VISAS: SF Filmstaden

BÖCKER

ATT UPPFINNA VÄRLDEN: HUR HISTORIENS STÖRSTA FELTÄNK SATTE KÄPPAR I HJULET

Grundmurade föreställningar om manligt och kvinnligt präglar innovationer och det moderna samhällets uppkomst. Det visar **Katrine Marçal** genom djupdykningar i allt från valfiske och rymddräkter till klimathot och artificiell intelligens.

TITEL: Att uppfinna världen: hur historiens största feltänk satte käppar i hjulet

FÖRFATTARE: Katrine Marçal

FÖRLAG: Mondial

VEM LAGADE ADAM SMITHS MIDDAG?

Enligt nationalekonomins fader **Adam Smith** tillverkade slaktaren, bagaren och bryggaren sina produkter eftersom de tjänade på det. Det är egenintresset som ställer middagen på bordet åt oss, skrev Adam Smith. Men han glömde att det i själva verket var hans mamma som ställde fram den åt honom varje kväll, konstaterar **Katrine Marcal**, som menar att frågan om hur vi får vår middag är en ytterst komplicerad fråga.

TITEL: Vem lagade Adam Smiths middag?

FÖRFATTARE: Katrine Marcal

FÖRLAG: Mondial

I SAMMA FLOD: PUTINS KRIG MOT KVINNORNA

Under **Putin** har försvagandet av kvinnors rättigheter varit en målmedveten strategi. Verktygen är desinformation och propaganda, sexuellt våld i krig och en auktoritär lagstiftning. **Sofi Oksanen** tecknar en ögonöppnande bild av hur misogynin blivit ett alltmer effektivt vapen i diktatorernas och imperialisternas tjänst.

TITEL: I samma flod: Putins krig mot kvinnorna

FÖRFATTARE: Sofi Oksanen

FÖRLAG: Albert Bonniers

EN SANN BERÄTTELSE OM ATT ÖVERLEVA EN MANS VÅLD

Hennes drömkille **Magnus** förvandlas långsamt till en kontrollerande diktator. Han sätter upp kameror, söker ständigt igenom hennes telefon och om hon ska träffa någon avkrävs hon en exakt redogörelse för vad de gjort och pratat om. Han trakasserar henne om hon nekar till sex, och till slut tvingar han henne att skriva över vårdnaden av barnen på honom. I över tio år är hon i hans våld innan hon söker hjälp.

TITEL: Han ägde mig: En sann berättelse om att överleva en mans våld

FÖRFATTARE: Carola Jansson, Leone Milton

FÖRLAG: Lind & Co

UTSIDANS KLASS

Året är 2017 och romanens berättare bestämmer sig för att anmäla en våldtäkt. Men anmälan visar sig komma med ett högt pris och det blir uppenbart att vissa människor är beredda att göra allt för att den värld de rör sig i ska bestå. **Anna-Karin Selberg** har skrivit en roman om erfarenheterna av den uppmärksammade rättsprocessen mot den så kallade Kulturprofilen.

TITEL: UTSIDANS KLASS

FÖRFATTARE: Anna-Karin Selberg

FÖRLAG: Wahlström Widstrand

TV

MIN SANNING

I höstens andra avsnitt av SVT:s Min sanning berättar skådespelaren **Hedda Stiernstedt** om en våldsamt relation och om hur hon inte förstod att våld kan se ut på olika sätt. Det behöver inte vara en rak höger. Om hon hade vetat det, hade hon lämnat tidigare.

TITEL: Min sanning

MEDVERKANDE: Hedda Stiernstedt

VISAS: SVT

TABITA TATTOO ÄND CÄR

Mia Skäringers rollfigur **Tabita** öppnar ett skyddat boende för utsatta kvinnor i TV4:a nya humorserie. Skäringar blandar, sin vana trogen, humor med inslag från det mörkaste i samhället. Hennes andra karaktär **Gulletussan** är också med i serien – och bidrar med en mindre smickrande bild av kampen för att möta samhällets skönhetsideal och kraven på evig ungdom.

TITEL: Tabita Tattoo änd cär

MEDVERKANDE: Mia Skäringer, Gustaf Hammarsten, Sissela Benn m fl.

VISAS: TV4

UTSTÄLLNING

ON LIES, SECRETS AND SILENCE

Frida Orupabos första institutionella soloutställning i Sverige har sin utgångspunkt i vårt mest privata och intima – hemmet. Utställningen fokuserar på välbekanta miljöer och relationer som plötsligt, genom subtila förändringar, kan förvandlas från trygga till främmande och obehagliga. Pågår till den 10 november.

TITEL: On Lies, Secrets and Silence

KONSTNÄR: Frida Orupabos

VISAS: Bonniers Konsthall, Stockholm

» Nationalekonomi är ingen **NATURVETENSKAP** «

Vem är det egentligen som bestämmer vad som har ett värde? Det frågar sig den danska debattören Emma Holten i sin bok, »Underskud« som snart kommer på svenska. Hon tycker det är dags att förpassa BNP till historiens soptipp och erkänna att ekonomi inte är någon exakt vetenskap.

- Om ekonomerna inte kan mäta värdet av omsorg, så får vi väl fråga någon annan, menar hon.

TEXT: CHARLOTTA JANSON JOSEPHSSON | FOTO: CLAUDIA VEGA

SOM KULTURVETARE HAR HON alltid intresserat sig för ekonomi som en del av kulturen. Vad betyder det ekonomiska språket och dess logik och hur påverkar det samhället? Vad är status och vem har makt? När hon blev kroniskt sjuk, ställdes de frågorna på sin spets.

- Hur kommer det sig att den vård- och omsorgspersonal som räddade mitt liv, beskrivs som ett underskott i den danska budgeten, undrar Emma Holten.

I statens finanser redovisas vård, skola och omsorg som en kostnadspost som inte tillför något ekonomiskt värde.

- Men alla människor behöver ju omsorg, det har ett värde i sig även om det inte kan beräknas i nationalekonomiska termer, menar Emma Holten.

TIDIGARE GICK DEN ökade tillväxten hand i hand med medborgarnas ökade välbefinnande. Så är det inte längre. Tvärtom. Kraven på kontroll och effektivitet utifrån ekonomiska modeller och deras mätbara indikatorer skapar stress och oro. Det som mäts bygger på en standardisering, att alla människor och deras behov ser likadana ut, menar Emma Holten.

- Men omsorg är inte en produkt. Alla människor är olika och vård och omsorg kan inte bedrivas som effektiva fabriker.

- Ändå är dagens mål med vård och omsorg att »uppfylla målsättningen« snarare än att »göra folk friska«. Vi har glömt bort det övergripande syftet med själva verksamheten.

DET HÄR BIDRAR TILL en systematisk förminskning av omsorgsarbetet, menar Emma Holten. Kontrollsystemen begränsar den tillit som krävs för att kunna göra en bra bedömning av människors behov och utformning av vård och omsorg. Jakten på kortsiktiga resultat bidrar också till att för lite resurser läggs på underhåll eftersom det inte ger omedelbara effekter. Vi är i händerna på ekonomiska modeller. Men Emma Holten låter sig inte nedslås. Hon är övertygad om att en förändring är möjlig.

- Det har gått förut, varför skulle det inte gå nu? Vi har ju lyckats genomföra både semester och helgledighet, säger hon och förundras över att vi numera inte ens kan prata om en fyra-dagarsvecka.

DET ÄR HÄR MAKTEN kommer in i bilden. Nationalekonomi har blivit till en sanning, en naturvetenskap, som inte längre kan ifrågasättas. Och förklaringarna levereras på ett språk som är svårt att förstå.

- Det ekonomiska språket är makt, konstaterar Emma Holten som använder feminismen som utgångspunkt i sin analys för att försöka besvara det uppenbara: Hur kommer det sig att det som utförs av män, produktion, värderas högre än den omsorg som utförs av kvinnor?

HITTILLS HAR HENNES FÖRELÄSNINGAR setts av 15 000 personer och inte bara av »unga på vänsterkanten«, som hon uttrycker det. Emma Holtens resonemang om värdeskapande lockar alla typer av människor. Vi befinner oss i en brytpunkt, tror hon.

- Tiden för förändring är mogen nu. Den pågående klimatkrisen, samhällets diversifiering och omsorgskrisen gör människor öppna för nya idéer.

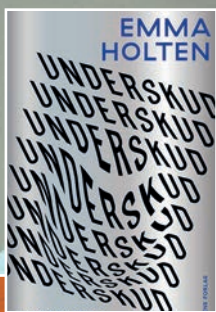
- Bruttonationalprodukten, BNP, fungerade som mått på utveckling när den började användas efter andra världskriget. Då var produktion helt avgörande för samhällets och välståndets uppbyggnad och framgång.

Men med ett förändrat samhälle, behöver vi mäta annat, menar Emma Holten. Och det är hon inte ensam om. Även ekonomer sliter sitt hår för att hitta ett bättre mått på utveckling. Ändå kritiserar de hennes analys.

- De vet att jag har en poäng, men det är stora, gamla system som ska ändras. Och det kommer att krävas flera olika vetenskaper för att lösa problemen, säger hon.

HITTILLS HAR DISKUSSIONEN förts internt bland ekonomer och bland intellektuella på universitetsnivå. Emma Holten vill bredda diskussionen. Och hon är på god väg. Hennes bok, Underskud (Underskott), som under våren ges ut även på svenska, har gått hem även hos dem med lägre utbildning, inte minst offentliganställda.

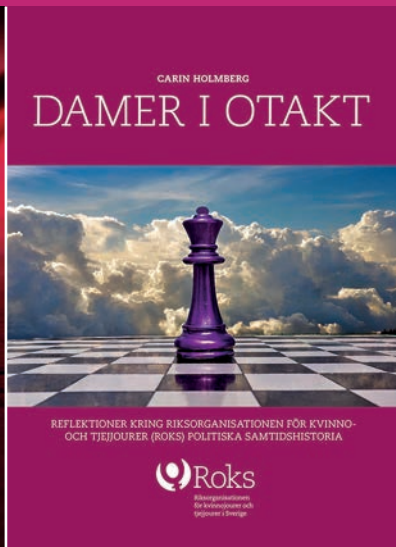
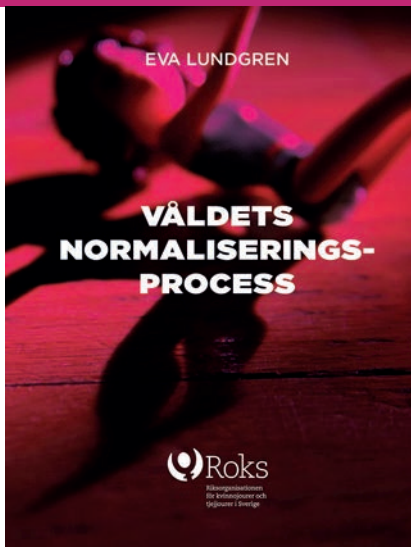
- Jag vill bidra till den allmänna debatten med en konkret och jordnära beskrivning av problemet Det är dags att sluta intellektualisera oss ur den här frågan.

emma holten

Emma Holten, född 1991, är en dansk-svensk debattör, föredragshållare, lärare och redaktör för det danska magasinet »Friktion«. Hon blev 2014 känd för att gå till strid mot hämndporr och anses vara en av de unga rösterna inom nordisk feminism. I höst ges hennes bok »Underskydd« ut på svenska.

Nationalekonomi är ingen naturvetenskap – det är stringenta modeller med en mekanisk syn på samhället, konstaterar Emma Holten som tycker att de ekonomiska modellerna spelar allt för stor roll i dagens samhälle.

ROKS PÅ BOKMÄSSAN

Årets bokmessa ägde rum 26–29 september. Som vanligt i Göteborg, och som vanligt var också Roks på plats för att prata om mäns våld mot kvinnor. Fokus i år låg på nyttgåvan av »Våldets normaliseringsprocess«, »Damer i otakt« och Roks 40-årsjubileum.

Med anledning av årets tema, Sápmi, presenterades under mässan också rapporten »Våld mot samiska kvinnor«, som visar på ett utbredd våld i denna grupp.

DAMER I OTAKT

Nu är uppföljaren till »Oslagbara damer« här! Här fortsätter analysen och reflektionerna kring Roks politiska samtidshistoria.

I denna del speglas hur New Public Management och det nya språkbruket bidrar till att förändra hela samhället under 2000-talet, och hur det förändrat spelplanen för en radikal organisation som Roks. Fokus ligger på den övergripande samhällsomvandlingen och dess konsekvenser för jourrérelsen, men lyfter också möjligheterna att förändra, återta tolkningsföreträdet och sätta kvinnors frigörelse i centrum.

ROKS LANSERAR EGEN LÅT

Roks lanserar en låt med artisten **Malou Prytz** som heter Red Flags. Låten kommer att släppas som en del av en större kampanj om mäns våld mot kvinnor där vi lyfter kvinno- och tjejjourernas arbete. Kampanjen pågår under hela hösten.

ROKS FIRAR 40 ÅR!

I år fyller Roks 40 år, något som firas ordentligt under hela året. Ett antal poddar har släppts och till jul planeras ett jubileumsnummer av Kvinnotryck. Men den 12 oktober hölls också en 40-årsfest med alla kvinno- och tjejjourer. Dagens program inleddes av Roks ordförande **Camilla Andersson** och fortsatte med intressanta föreläsningar, bland annat av **Kajsa Ekis Ekman** och **Irena Pozar**. Jubileet hölls på Scandic hotell i Alvik och avslutades med middag och underhållning, samt en exklusiv förhandslyssning av Roks egen låt Red Flags.

BILDEN: KOLLAGE FRÅN ROKSPODDEN, ISTOCK

ÅRETS FLICKAPRIS GÅR TILL SIS-TJEJER

Årets Flickapris gick till organisationen SIS-tjejer för dess arbete med att lyfta röster från tvångsvårdade flickor. Priset delas ut av Plan International för att uppmärksamma personer och organisationer som kämpar för flickors rättigheter.

Internationella Flickdagen instiftades av FN på initiativ av Plan International för att uppmärksamma flickors utsatthet och att världen inte är jämställd.

Flera Roks-jourer var nominerade för sitt arbete: Motala och Hedemora Kvinnojourer, samt Tjejjouren Dalia, Tjejjouren i Umeå och Tjejjouren Skogsrå.

VISSTE DU ATT...

Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, är den enda riksorganisationen i Sverige som jobbar bara för och med kvinno- och tjejjourer. Organisationen är partipolitiskt och religiöst obunden med cirka 70 medlemsjourer. Den nionde och nuvarande ordföranden heter Camilla Andersson.

REMISSVAR OM JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKT DELMÅL MOT VÅLD

Roks har yttrat sig om förslaget att bredda det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet Mäns våld mot kvinnor.. Roks ställer sig både kritiska och frågande till en utredning om att inkludera annat, till exempel kvinnors våld mot män, i det jämställdhetspolitiska delmålet. Det ger jämställdhetspolitiken en ny riktning som inte speglar den verklighet som våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn lever i.

Uttrycket mäns våld mot kvinnor tydliggör vem som är förövare och vem som utsätts. Genom ett bredare delmål riskerar jämställdhetspolitiken att bli urvattnad och bara bli ett generellt mål om våld. Läs hela remissvaret på roks.se

FOTO: ISTOCK

KAMPANJ MOT PSEUDO-VETENSKAPEN PAS

Så kallat parentalt alienationssyndrom (Pas) har ingen vetenskaplig grund, utan är en strategi för att tona ner betydelsen av mäns våld och lägga skulden hos mamman. Det skriver Roks vice ordförande **Adine Samadi** i Dagens ETC och varnar för att Pas kommer att användas av svenska domstolar när regeringen nu vill tillåta dem att ta in psykologer för att avgöra vårdnadsfrågor.

Enligt Pas är det mamman som får barnen att tro att de har varit utsatta av sin pappa, men det saknas vetenskaplig grund och syndromet har kritiserats brett, inte minst av psykologer. För att värna rättssäkerheten och kvinnor och barns trygghet bör regeringen, i likhet med fler andra länder, införa ett förbud mot användandet av Pas i vårdnadsfall, skriver Adine Samadi.

Roks har startat en namninsamling för att få till ett förbud.

Debatt: Barns placering hos våldsam pappa

ROKS LYFTER FRÅGAN om barns placering i en debattartikel i Aftonbladet. Med anledning av en dom där barnen placerats hos den våldsutövande pappan, konstaterar styrelsen att Roks haft rätt i sina farhågor om lagen om placering av barn i skyddat boende.

RISKEN FÖR VÅLD I HEMMET anses försvinna i samband med att den våldsutsatta mamman flyr till ett skyddat boende, så man gör bedömningen att det är riskfritt för barnen att bo kvar med den våldsamma pappan.

ROKS KÄNNER IGEN RESONEMANGET och protesterade därför när utredningen »Ett fönster av möjligheter, ett förstärkt barnrättsperspektiv på barn i skyddat boende« kom. Misstanken var att dessa resonemang skulle återspeglas i besluten om barnets placering, vilket nu har visat sig vara fallet.

Läs hela artikeln på [Roks.se](https://roks.se)

FOTO: ISTOCK

KVINNOFRIDSVECKAN INFÖRS I HELA LANDET

Den 19–25 november kommer Roks att uppmärksamma kvinnofridsveckan över hela Sverige. Kvinnofridsveckan startades för tio år sedan av Kvinnojouren Athena Övertorneå och Överkalix för att lyfta jourrens kunskap och erfarenhet. Många jourer har följt efter, och nu ska den alltså etableras nationellt. Kvinno- och tjejjourerna kommer på olika sätt att uppmärksamma kvinnofridsveckan, bland annat med föreläsningar, aktioner, manifestationer och kampanjer på sociala medier.

FEMINISMENS BASRÖST

kvinnotryck

PRENUMERERA!

Privatpersoner 220 kr/år
Organisationer och företag 320 kr/år
Skriv till kvinnotryck@roks.se

Finns även i digitalutgåva, kika in på kvinnotryck.se